

# 15.9.

## PERJANTAISARJA 1

Musiikkitalo klo 19.00

**Hannu Lintu**, kapellimestari

**Camilla Tilling**, sopraano

**Michelle Breedt**, mezzosopraano

**Tuomas Katajala**, tenori

**Nathan Berg**, baritoni

**Savonlinnan Oopperajuhlakuoro**, valm. **Matti Hyökki**

*Ludwig van Beethoven: Missa solemnis op. 123* 81 min

1. *Kyrie (Assai sostenuto, Mit Andacht) – Christe eleison (Andante assai ben marcato) – Kyrie eleison (Tempo I)*
2. *Gloria in excelsis (Allegro vivace) – Gratias agimus (Meno allegro) – Domine Deus (Tempo I) - Qui tollis (Larghetto) – Quoniam (Allegro maestoso) – In gloria Dei Patris (Allegro, ma non troppo e ben marcato – Poco piu allegro – Presto)*
3. *Credo (Allegro ma non troppo) – Et incarnatus (Adagio – Andante) – Crucifixus (Adagio espressivo) – Et resurrexit (Allegro – Allegro molto) – Et vitam venturi saeculi (Allegretto ma non troppo – Allegro con moto – Grave)*
4. *Sanctus (Adagio, Mit Andacht) – Pleni sunt coeli (Allegro pesante) – Osanna (Presto) - Präludium (Sostenuto ma non troppo) – Benedictus (Andante molto cantabile e non troppo mosso)*
5. *Agnus Dei (Adagio) – Dona nobis pacem (Bitte um innern und äußern Frieden, Allegretto vivace – Allegro assai – Tempo I – Presto – Tempo I)*

Konsertissa ei ole väliaikaa ja se päättyy noin klo 20.30.

Suora lähetys Yle radio 1:ssä ja verkossa [yle.fi/areena](http://yle.fi/areena).

Konsertti nähdään Yle Teeman RSO- Musiikkitalossa -ohjelmassa 24.9. ja uusintana Yle TV1:ssä 30.9.

**ENNEN KONSERTTIA klo 18 alalämpö: Missa solemnis.**

**Toimittaja Outi Paananen ja ylikapellimestari Hannu Lintu keskustelevat.**

## ”MISSA SOLEMNIKSEN LOPPU ON KUIN VALTAVA KYSYMYSMERKKI”

*Eräissä kirjeessään Beethoven paljasti, että hän halusi Missa solemniksellään ”herättää uskonnollisia tunteita niin laulajissa kuin kuuntelijoissakin”. Minkälaisia arvioit hänen omien uskonnollisten tunteidensa olleen?*

Beethovenin suhde uskontoon oli yhtä ailahteleva kuin hänen poliittinen vakaumuksensakin. Hän oli tunneihminen ja uskoi siihen, mikä milloinkin sattui hänen mielialaansa sopimaan. Hän todennäköisesti uskoi Jumalaan, mutta kulloisestakin elämänvaiheestaan riippuen eri tavalla. Tiedetään esimerkiksi, että hänellä oli 1800-luvun alussa deistinen vaihe: hän uskoi, että Jumala on luonut maailman, mutta antanut sen sitten ihmisten hallintaan, etenkin sellaisten nerojen kuin hän itse.

Beethoven halusi teoksessaan irrottautua kirkosta ja papistosta, ja luoda oman katedraalinsa joka puhuisi ihmisille suoraan. Beethovenin aikana ja hänen kuolemansa jälkeen Missa solemnista ei esitetty kirkossa (jos sitä edes esitettiin), vaan Pietarin kantaesityksestä lähtien sen paikka oli konserttisalissa tai teatterissa. Messusta kuultiin osia mm. siinä samassa konsertissa, jossa yhdeksäs

sinfonia sai kantaesityksensä 7.5.1824. Esityksen on täytynyt olla katastrofi, sillä kumpaakaan teosta ei osattu soittaa, saati sitten laulaa. Harjoitusaika oli olematon ja konsertti oli taloudellinen fiasco. Tuo ilta oli luultavasti ainoa hetki jolloin Beethoven saattoi olla onnekas että oli kuuro.

Enemmänkin kuin uskon julistuksena, pidän Missa solemnista paitsi Beethovenin oman, kaikkea syleilevän maailmankatsomuksen manifestina, myös siihen asti sävelletyn messu- ja kirkkomusiikin summana. Niin kuin muidenkin musiikin lajien alalla, Beethoven teki runsaasti esitutkimusta. Hän tutki 1500-luvun vokaalipolyfoniaa ja kaivoi Bachin h-mollimessun partituurin tukiinsa kirjastosta. Luulen, että samalla kun hän pohti omaa uskonnollisuuttaan, hän tutki myös sitä, mikä on messusävellyksen tulevaisuus, samalla tavoin hän tuotannossaan pohti ja kehitti pianosonaatin, sinfonian ja jousikvartetton tulevaa formaattia. Bachilta hän omaksumi mm. lukusymboliikan: jos esimerkiksi fuugan ”*Et vitam venturi saeculi*” kaikki alaspäiset terssit asetetaan jonoon, niitä on yhteensä seitsemän kappaletta. Luku 7 merkitsee kristillisessä symboliikassa Jumalan sanaa ja täydellisyyttä.

Häntä vaivasi se, että messuteksti sävelletään aina samalla tavalla, ja se antaa hyvin harvoin mahdollisuuksia suurmuotoa luovaan kehittelyyn. Tyypillisesti aiemmat messusävellyk-

set on rakennettu osa kerrallaan: siinä vuorottelevat aariat, resitatiivit ja kuoro-osat. Beethoven halusi käyttää messussa omista sinfonioistaan tuttuja eepisiä elementtejä. Rakenteen ja muodon ongelman hän ratkaisi palaamalla silloin tällöin takaisin omasta mielestään keskeisiin tekstin kohtiin ja käyttämällä niitä kertausjaksoina. Jotkut hänen ratkaisuisistaan ovat täysin ainutlaatuisia, kuten pitkä, tummasävyinen instrumentaalivälilike Sanctuksen keskellä ennen Benedictusta, se jossa ei ole diskanttisoittimia lainkaan Tuo "Präludium" on täsmälleen siinä, mihin messun ehtoollinen sijoittuu.

Kontrapunkti oli aina ollut Beethovenille vaikea pala. Nuorena hän poltti pärensä Haydnin oppitunneilla, kun tämä yritti opettaa hänelle kontrapunktia ja kenraalibassoa. Beethovenin aikaisemmassa tuotannossa fuugat alkavat teknisessä katsannossa todella kauniisti, mutta muuttuvat kohta vapaaksi fantasiaksi. Missa solemniksessa niin ei juurikaan käy. Tässä hän ensimmäistä kertaa kykeni takomaan eheitä fuugia. Ilmeisesti se oli hänelle jotenkin kunnia-asia; viimeinen taito, joka hänen vielä oli opittava.

Tuo kohta, jossa puhutaan ikuisesta elämästä – *Et vitam venturi saeculi* – tuntuu olevan Beethovenin pakkomielte. Sen fuuga on loputon, se on pituudessaan ja raskaudessaan tappaa koko kuoron. *Missa Solemniksen Credo*-osa saattaa olla yksi musiikinhistorian vaikeimpia kuoroteoksia. Kun tuosta fuugasta lopulta voitokkaasti selvittää, tuntuu siltä, että Beethoven on ainakin alkanut uskoa oman tuotantonsa ikuisen elämään. Hänelle tuon on täytynt

tuottaa enemmän riemua kuin minkään muun.

*Millaisia Beethovenin myöhästyylille tyyppisiä piirteitä Missa solemniksessa on?*

Ensinnäkin hän kirjoittaa laulajille hirviömäisen hankalasti. Mahdollisesti se johtui hänen kuuroudestaan. Ehkä hänen tajunsa sävelkorkeudesta muuttui jollakin tavalla, tai hän ylipäänsä unohti, mihin lauluääni pystyy ja mihin ei. Tai ehkä se on vain osa hänen tapaansa luoda kitkaa. Voi myös ajatella, että hänen käsitöksensä ihmisäänestä oli luonteeltaan ylipäänsä liian instrumentaalinen; liikutaanhan vaikkapa aikaisemmassa *Fidelio*-oopperassakin vokaalisesti äärirajalla. Hänen kirjeistään käy kyllä ilmi jatkuva huoli sitä, mahtavatko hänen haasteensa laulajille olla ylipääsemättömiä. Vaikka Beethoven oli *Missan* sävellysaikaan umpikuuro, hänen tiedetään kuulleen hyvin korkeita ääniä, esimerkiksi lasten kiljahduksia. Olen usein miettinyt, olisiko hän voinut ajatella, että säveltäessään mahdollisimman korkeita ääniä laulajille, hän kuvitteli voivansa kuulla teoksestaan edes jotain, mitä tahansa.

Harva messusävellys on niin draamattinen kuin *Missa solemnis*. Beethoven sijoittaa esimerkiksi keskelle *Agnus Deitä* sotilasfanfaareja ja rummunpäristystä. Nämä fanfaarit ovat ilmeisesti Itävalta-Unkarin armeijan aitoja fanfaareja, mutta kukaan ei nykyään oikein tiedä mitä ne tarkoittavat, koska ne olivat sotaisuuksia eikä niitä koskaan saanut kirjoittaa ylös. Beethoven eli 20 vuotta keskellä sotaa ja oli läpeensä kyllästynyt sen kauhuihin. Rumpujen pauhatessa kuoro

huutaa hädissään rauhaa. Sen jälkeen koko kappale hajoaa, muuttuu: seuraa epäily.

Olen usein pohtinut kahden peräkkäisinä vuosina kuolleen neron yhtäläisyyksiä: espanjalainen taidemaalari Francisco de Goya kulki täsmälleen samanlaisen tien hempeästä klassismista kohti yötä ja sodan kauhujen kuvausta, valosta yöhön. Ja molemmat olivat kaiken lisäksi kuuroja. Goyan ”mustan kauden” teokset vastaavat syvällisyydessään Beethovenin myöhäistuotantoa.

*Missa solemnis* ja yhdeksäs sinfonia pitäisi oikeastaan esittää peräkkäin. Missa solemnis päättyy suureen epämääräisyyteen ja epätietoisuuteen; sen loppu on kuin valtava kysymysmerkki: onko minkäänlainen rauha mahdollinen. Mielestäni se asettaa jopa Jumalan olemassaolon epäilyksen alaiseksi. Missan esittämän kysymyksen vastaus on yhdeksäs sinfonia.

haastattelu Lotta Emanuelsson

# LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827): MISSA SOLEMNIS OP. 123

”Päivä, jona säveltämäni korkea messu esitetään Teidän Keisarillista Korkeutta juhlistavassa seremoniassa, on oleva elämäni loistavin päivä”, kirjoitti Ludwig van Beethoven huhtikuussa 1819 sävellys- ja pianonsoiton oppilaalleen, keisari Franz I:n veljelle arkkiherttua Rudolphille, joka oli juuri valittu kardinaaliksi ja Määrissä sijaitsevan Olmützin (Olomouc) arkkipiispaksi.

Sitä päivää ei koskaan tullut, sillä Beethovenin Missa solemnis, Juhlamessu op. 123, valmistui vasta kolme vuotta Rudolphin virkaanastujaisten jälkeen. Beethoven oli suunnitellut suuren messun säveltämistä pitkän aikaa, eikä antanut aikarajan sotkea mestariteoksensa viimeistelyä.

Omistus arkkiherttualle pysyi silti. Beethoven omisti Rudolphille uransa varrella neljätoista sävellystä, joukossa monia taiteellisesti kunnianhimoisimpia, kuten ”Keisari”-konsertto op. 73, ”Arkkiherttua”-trio op. 97, sekä ”Jäähyväis”- ja ”Hammerklavier”-pianonsonaattit opp. 81 & 106.

Beethoven oli säveltänyt katolisen messun aiemminkin, mutta vuonna 1807 valmistunut C-duuri-messu op. 86 liittyi kiinteästi Esterházy-suvun omaan, Haydnin luomaan messuperinteeseen. Oratoriossaan Kristus öljymäellä (1803) Beethoven valmisteli Vapahtajan kärsimyshistorialla Fidelio-oopperan maallista vapaustematiikkaa.

D-duurin hallitsemaa juhlamessuaan varten Beethoven tutki historiallisia esimerkkejä Palestrinasta alkaen ja ammentaen innoitusta Händelin

Messiaksesta ja Mozartin Requiemista. Näyttää todennäköiseltä, että hänellä oli mahdollisuus tutustua myös Bachin h-molli-messuun, vaikka varmaa tietoa asiasta ei ole. Erilaiset historialliset tyylit erottuvat lopputuloksesta, mutta Beethovenin oma persoona, etsivä ja tutkiva ote, säilyi hallitsevana.

Beethoven halusi Missa solmemnissä säveltää mestariteoksen, joka summaisi sekä hänen oman säveltäjäkehityksensä että musiikin historian saavutukset. Sen vaikutelman hän tahtoi antaa myös Joseph Karl Stielerin tunnetussa muotokuvassa vuodelta 1820, jossa kulmiensa alta katsova säveltäjä työskentelee Missa solemniksen Credo käsissään taustanaan vehreä metsä.

Missa solemniksen yhteydessä on usein arvioitu Beethovenin uskonnollista vakaumusta. Hän kuului katoliseen kirkkoon, mutta ei osallistunut säännöllisesti kirkonmenoihin – niin kuin vain harva taiteilija. Henkilökohtainen jumalasuhte käy kuitenkin ilmi kirjoituksista, esimerkiksi kuurouteen liittyvissä epätoivon ilmauksissa tai ”Pastoraalisinfonian” luontokäsityksen taustavoimana.

”Über Sternen muß er wohnen”, ”Tähtien tuolla puolen täytyy hänen asua”, lauletaan yhdeksännen sinfonian finaalisissa, mikä jättää ihmiset maan kammaralle tavoittelemaan omin voimin vapautta, rauhaa ja iloa. Beethoven keskusteli virallisesta linjasta poikkeavien, romanttista valistuskatolisuutta edustavien teologiiden, kuten Johann Michael Sailerin kanssa. Kiveen hakattujen totuuksien sijaan Missa solemnis kuvastaa

Jumalan etsintää, jumaluuden hahmotamista musiikillisin keinoin ja pyrkimystä antaa teologisille totuuksille musiikillinen muoto.

Laajemmassa perspektiivissä Beethovenin Missa solemnis edustaa historiallista kehitystä, jossa sakraalit aiheet siirtyivät kirkollisesta kontrollista taiteellisen kontemplaation kohteeksi. Tämä kehitys oli tunnustettavissa jo renessanssiaikana ja johti aikanaan Bachin konflikteihin kirkollisten esimiestensä kanssa. 1820-luvun alun ”Pyhän” allianssin Euroopassa valtiokontrolli pyrki estämään hengellisten musiikin siirtymistä kirkoista konserttisaleihin. Beethoven tiesi olevansa kansleri Metternichin vakoilijoiden seurannassa ja protestoi, kun sensuuriviranomaiset yrittivät estää Missa solemniksen konserttesitykset.

Vaikka Beethoven oli saanut katolisen kasvatuksen, hän tarkasteli ordinari-um-messun sanomaa laajemmasta näkökulmasta. Sen vuoksi hän aloitti työn Missa solemniksen parissa kääntämällä latinankielisen tekstin saksaksi ja otti säveltämisen lähtökohdaksi sanat enemmän hengellis-poeettisessa kuin liturgis-dogmaattisessa mielessä. Messun saksankielistä versiota Beethoven tarjosi esitettäväksi Saksan protestanttisissa osissa. Hän halusi teoksensa olevan ihmisen puhetta toiselle: ”Von Herzen – möge es wieder – zu Herzen gehen!”, ”Sydämeestä – käyköön se taas sydämeen”, hän kirjoitti teoksen saatteeksi arkkiherttua Rudolphille.

Tekstilähtöisyys tekee Missa solemniksesta Beethovenille poikkeuksellisen monumentaalisyvellyksen. Sitä eivät hallitse sinfonioiden ytimekkäät teemat ja niiden kehittäminen, vaan musiikki peilaa joka askeleella sanoja kurottaen kohti

niiden humaania ja universaalia merkitystä. Mutta ”sanat” eivät tarkoita tässä vain laulajien lausumia äänneitä, vaan sävelhahmoa joka niille on annettu. Richard Wagnerista alkanut tulkintaperinne onkin nähnyt Missa solemniksen lähinnä sinfonisena teoksena, hengellisen sisältö ulkoapäin tarkasteltuna.

Missa solemnis on sävelletty neljälle soololaulajalle, sekakuorolle ja orkesterille, jonka painoa olivat lisäämässä kontrafagotti, neljä käyrätorvea, kolme pasuunaa ja urut. Laulusolisteilla ei ole suuria kohtauksia tai aarioita, mutta kuoron rooli on poikkeuksellisen monitahoinen. Korkealle kirjoitettujen sopraanoiden kestokykyä koetellaan Glorian pitkällä ja korkealla A- ja Credon B-sävelellä. Molempien osien fuugat kuuluvat kuorokirjallisuuden vaatvimpiin jaksoihin. Myös orkesteriosuus on tavallista itsenäisempi muotoillen teemat usein ennen laulajia, sävelen ennen sanaa.

Kyrie eleison ”Herra armahda”, on varustettu esityserkinnällä ”Mit Andacht” (”Hartaasti”) ja rauhallisella tempo-merkinnällä Assai sostenuto. Jumalan armo tuntuu olevan mukana orkesterin D-duuri-soinnuissa ja Beethoven valaa nöyryyttä kuoron Kyrieen päättämällä sanan hiljaisesti. Käyrätorvet ilmoittavat solistien käynnistämän fugeeraavan välitaitteen. Jotkut erottavat siinä Kristuksen dualistisen hahmon ihmisenä ja Jumalan poikana, monet taas mieltävät alku- ja lopputaitteen säteilevän harmonian kuvastavan taivaallista rauhaa ja avaruutta. Messun osista Kyrie on lyhyin, yksinkertaisin ja harmonisesti stabiilein.

Jos Kyrie on messun tuonilmaisista väreilevä johdanto, Gloria, ”Kunnia Jumalalle korkeuksissaan”, singahtaa

(Allegro vivace) kohti korkeuksia valtavalla svengillä ja energialatauksella. Beethoven ei tingi osan läpi sykkivästä ¾-rytmiikasta, mutta huomioi tekstin kaikki käänteet. Et in terra pax ("Ja maassa rauha") ja Adoramus te ("Palvomme sinua") vetäytyvät nopeasti pianissimoon, kun taas Deus Pater omnipotens ("Jumala kaikkivaltias Isä") palauttaa D-duurin kajahtaen fortissimossa ja kolmen pasuunan tuella.

Solistien Gratias agimus tibi ("Kiitämme sinua") levittää tekstuuriin lyyriseksi kamarimusiikiksi ja Qui tollis peccata mundi ja Miserere nobis ("Joka otit pois maailman synnit" ja "Armahda meitä") jatkavat nöyrää reflektiota hitaammassa tempossa. Nämä kohtaukset luonnehtivat yksilön haurautta, mutta hänen pelkonsa karkottaa tauon jälkeen puhkeava taivaallisten sotajoukkojen In gloria Dei patris- ja Amen-fuuga. Osan loppu palaa vielä alun kunnianjulistukseen kiihdytettynä presto- ja nauliutuen kuoron a cappella Gloria-huudahduksiin.

Credo, uskontunnustus, on messun laajin osa. Beethoven painottaa kirkollisten uskollisuusvalojen luetteloa persoonallisesti ja oman maailmankuvansa mukaisesti.

Vaikka osan alku marssii puhaltimien ja kuorobasson Credo, credossa yksimielisesti B-duurissa, jatkossa siitä eriytyvät pelastuksen (nostram salutem), neitseellisen syntymän (tenorin aloittama Et incarnatus est) mysteerin, sekä kärsimyksen (Crucifixus: passus et sepultus est) teemat. Ylösnousemuksesta (Et surrexit) purkautuu kuorossa fugeeraava riemu, joka päättää välitaitteen.

Kolmannessa taitteessa Beethoven palaa alun Credo-aiheeseen. Uskon-

tunnustuksen pääkohdista Beethoven painottaa uskoa yhteen Jumalaan (In unum Dominum) ja Pyhään Henkeen (in Spiritum Sanctum), mutta jättää Nikean uskontunnustuksen (unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam) vähälle huomiolle ja Credo-huudahdusten varjoon.

Koko uskontunnuksesta muotoiltu musiikillinen draama huipentuu kaksoisfuugaan Et vitam venturi saeculi ja Amen, jossa yhdistyvät maallinen ja hengellinen tulevaisuuden näky. Kuorokirjallisuuden massiivimpiin kuuluva näytös kiihtyy tempoltaan, laventuu solistien ja orkesterisoittimien rikastamaksi panoraamaksi, kiemurtelee kohti ajattomuutta ja hiljentyä päätteeksi aavistamaan "elämää tulevan maailman". Avaruuteen räjähtävät kaksi Aamenta päättävät muodollisesti osan, vaikka tulevaisuudelle ei näy loppua.

Sanctus ("Pyhä") liittyy liturgisesti ehtoolliseen, mysteeriin, jossa ihminen saa konkreettisen yhteyden Jumalaan, syntinsä anteeksi ja lupauksen iankaikisesta elämästä. Beethovenille se on yksityinen ja sisäistä tutkiskelua kuvastava hidas osa (Adagio), jossa vaimea soitinnus – viulujen sijaan jaetut alttoviulut ja seremoniaaliset vasikat – sekä solistikvartetti korostavat intiimiyttä ja ihmeenomaisuutta. Tästä tunnelmasta irtaantuvat ekstaattiset riemunpurkaukset Pleni sunt coeli ja Hoosianna, mutta ennen Benedictusta ("Siunattu on hän, joka tulee Herran nimeen) Beethoven säveltää perinteisen urkunumeron tilalle itsenäisen orkesterikappaleen.

Soittimellinen preludi (Sostenuto, ma non troppo) on hänen omaperäisimpiä inspiraatioitaan. Se alkaa hämyisen urkumaisista soinnuista ja avautuu sees-

tyneeseen näkyyn, jossa sooloviulu – Rauhan kyyhkyn tai kuolemattoman sielun symboli – laskeutuu puupuhaltimien säestyksellä korkeuksista ja jatkaa rapsodisointiaan laulajien tarttuessa siunauksen sanoihin. Tässä on Missa solemniksen herkkä ydin, jonka vuoksi kohtaus saa polveilla yli horisontin

Messun päätösnumero, Agnus Dei (”Jumalan karitsa”), on myös sen ohjelmallisinta musiikkia. Sillä Beethoven varmistaa sen, mitä kuulijoiden tulisi viedä teoksesta mukanaan. Bassosolisti muistuttaa synkässä h-mollissa syntien taakasta ja armon tarpeesta, ja saa tukea valikoiduilta orkesterisoittimilta ja kuorolta. Kohtaus laajenee kaikkein solistien, kuoron ja orkesterin vaimeasävyiseksi anomukseksi.

Dona nobis pacem (”Anna meille rauha”) käynnistää aktiivisemmän, rytmeiltään ja tempoiltaan vaihtelevan taitteen. Sanojen yhteyteen Beethoven kirjoitti otsikon ”Rukous sisäisen ja ulkoisen rauhan puolesta”, jolla hän tähdensi viestinsä merkitystä tässä ja nyt. Sisäinen rauha syntyy yhteydestä Jumalaan, mutta ulkoisesta rauhasta ihmiset ovat yhdessä vastuussa. Sen vahvistaa orkesterin sotamusiikki – kehiteltynä Haydnin messusta ”in illo tempore” – joka palaa kuoron ja solistien Dona nobis pacem -fuugan jälkeen. Osan lopussa kuoron rauhanpyynnöt karkottavat sotaisat partarummuniskut kaukaisuuteen ja orkesteri muotoilee messulle retorisen loppurepliikin.

Teoksensa arvosta vakuuttuneena Beethoven yritti kaupata Missa solemnista yksinoikeudella kuninkaallisille ja eri kustantajille, mutta teos painettiin vasta hänen kuolemansa jälkeen ja kä-

sikirjoitus myytiin kuolinpesästä seitsemällä floriinilla. Kantaesitys järjestyi ruhtinas Galitsinin tuella Pietariin huttikuussa 1824. Wienissä kuultiin toukuussa 1824 Kyrie, Credo ja Agnus Dei sensuurin vuoksi otsikolla ”Kolme hymniä” konsertissa, jossa kantaesitettiin myös yhdeksäs sinfonia. Sisarteoksensa suosiota Missa solemnis ei ole koskaan saavuttanut.

**Antti Häyrynen**



## KYRIE

Kyrie, eleison. Christe, eleison.  
Kyrie, eleison.

## GLORIA

Gloria in exelcis Deo et in terra pax  
hominibus bonæ voluntatis.

Laudamus te, benedicimus te,  
adoramus te, glorificamus te.

Gratias agimus tibi propter magnam  
gloriam tuam.

Domine Deus, Rex cælestis,

Deus Pater omnipotens.

Domine fili unigenite, Iesu Christe.

Domine Deus,

Agnus Dei, Filius Patris.

Qui tollis peccata mundi,  
miserere nobis;

qui tollis peccata mundi, suscipe  
deprecationem nostram.

Qui sedes ad dexteram Patris, miserere  
nobis.

Quoniam tu solus sanctus, tu solus

Dominus, tu solus altissimus, Iesu

Christe, cum Sancto Spiritu;

in gloria Dei Patris. Amen.

## KYRIE

Herra, armahda. Kristus, armahda.  
Herra, armahda.

## GLORIA

Kunnia Jumalalle korkeuksissa ja  
maassa rauha ihmisille, joita hän  
rakastaa.

Me ylistämme sinua, me siunaamme  
sinua, me palvomme sinua, me  
kunnioitamme sinua,  
me kiitämme sinua sinun suuren  
kunniasi tähden.

Herra Jumala, taivaallinen kuningas,

Jumala, Isä kaikkivaltias;

Herra, ainokainen poika, Jeesus Kristus.

Herra Jumala, Jumalan karitsa, Isän

Poika,

joka pois otat maailman synnin,  
armahda meitä.

Joka pois otat maailman synnin, ota  
vastaan meidän anomisemme.

Joka istut Isän oikealla puolella,  
armahda meitä.

Sillä sinä yksin olet pyhä, Sinä yksin olet

Herra, sinä yksin olet korkein,

Jeesus Kristus, Pyhän Hengen kanssa

Isän Jumalan kunniaassa. Aamen.

## CREDO

Credo in unum Deum, Patrem  
omnipotentem,  
factorem cæli et terræ, visibilium  
omnium et invisibilium.  
Et in unum Dominum Iesum Christum,  
Filium Dei unigenitum, et ex Patre  
natum ante omnia sæcula.  
Deum de Deo, lumen de lumine,  
Deum verum de Deo vero, genitum,  
non factum,  
consubstantialem Patri: per quem  
omnia facta sunt.  
Qui propter nos homines  
et propter nostram salutem descendit  
de cælis.  
Et incarnatus est de Spiritu Sancto  
ex Maria Virgine.  
Et homo factus est.  
Crucifixus etiam pro nobis: sub  
Pontio Pilato;

passus et sepultus est.  
Et resurrexit tertia die, secundum  
Scripturas.  
Et ascendit cælum; sedet ad dexteram  
Patris. Et iterum venturus  
est cum gloria iudicare vivos et  
mortuos: cuius regni non et finis.

Et in Spiritum Sanctum, Dominum et  
vivificantem: qui  
Qui cum Patre et Filio simul adoratur  
et conglorificatur: qui locutus est per  
prophetas.  
E unam sanctam catholicam et  
apostolicam Ecclesiam.  
Confiteor unum baptisma in  
remissionem peccatorum.  
Et expecto resurrectionem mortuorum,  
et vitam venturi sæculi. Amen.

## CREDO

Uskon yhteen jumalaan, Isään  
kaikkivaltiaaseen,  
taivaan ja maan, kaikkien näkyväisten ja  
näkyväättömien Luojaan.  
Ja yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen,  
Jumalan ainosyntyyseen Poikaan,  
joka ennen aikojen alkua on Isästä syntynyt,  
Jumala Jumalasta, valkeus valkeudesta,  
tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt eikä  
luotu,  
joka on samaa olemusta kuin Isä ja jonka  
kautta kaikki on tehty.  
Meidän ihmisten tähden ja  
meidän pelastuksemme tähden hän astui  
alas taivaista,  
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä  
ja Neitsyt Mariasta  
ja tuli ihmiseksi;  
meidän edestämme ristiinnaulittiin  
Pontius Pilatuksen aikana,

kärsi ja haudattiin.  
Nousi kuolleista kolmantena päivänä  
kirjoitusten mukaan,  
astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla  
puolella ja on kunniaassa tuleva takaisin  
tuomitsemaan elävät ja kuolleet ja hänen  
valtakunnallaan ole loppua.

Ja Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi  
tekijään, jota  
yhdessä Isän ja Pojan kanssa palvotaan ja  
kunnioitetaan  
ja joka on puhunut profeettojen kautta.  
Ja yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen  
kirkkoon.  
Tunnustan yhden kasteen syntien anteeksi  
antamiseksi,  
odotan kuolleiden ylösnousemusta  
ja tulevaisen maailman elämää. Amen.

**SANCTUS**

Sanctus, sanctus, sanctus  
Dominus Deus Sabaoth.  
Pleni sunt cæli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

**BENEDICTUS**

Benedictus, qui venit in nomine  
Domini.  
Hosanna in excelsis.

**AGNUS DEI**

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:  
  
miserere nobis. Agnus Dei,  
dona nobis pacem.

**SANCTUS**

Pyhä, pyhä, pyhä  
Herra Jumala kaikkivaltias.  
Täydet ovat taivaat ja maa sinun  
kunniaasi.  
Hoosianna korkeuksissa.

**BENEDICTUS**

Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran  
nimeen.  
Hoosianna korkeuksissa.

**AGNUS DEI**

Jumalan Karitsa, joka pois otat  
maailman synnin:  
armahda meitä. Jumalan Karitsa,  
anna meille rauha.

## CAMILLA TILLING

Camilla Tillingin debyytti New Yorkin City Operassa aloitti hänen kansainvälisen uransa, joka on kestänyt jo pari vuosikymmentä. Tilling esiintyy säännöllisesti mm. Lontoon Covent Gardenissa, New Yorkin Metropolitanissa, Moskovan Bolshoi-teatterissa, Milanon La Scalassa sekä Baijerin valtionoopperassa.

Hänen oopperaroolejaan ovat mm. Straussin Ruusuritarin Sophie, Mozartin Taikahuilun Pamina, Mozartin Figaron häiden Susanna sekä kreivitär. Tilling esiintyy usein myös orkesterien solistina ja on esittänyt mm. Bachin Matteuspassiota Berliinin filharmonikoiden solistina, Brahmsin Saksalaista Requiemia New Yorkin filharmonikkojen kanssa, Dutilleux'n Correspondances-teosta Los Angelesin filharmonikkojen solistina Esa-Pekka Salosen johdolla sekä Beethovenin Missa solemnista La Scalassa.

Camilla Tilling on tehnyt valtavan määrän levytyksiä, joista viimeisimpiä on pianisti Paul Riviniuksen kanssa taltioitu pohjoismaisten säveltäjien teoksia sisältävä levy. Lisäksi hän on levyttänyt Haydnin Luomisen Baijerin radion sinfoniaorkesterin ja kapellimestari Bernard Haitinkin kanssa ja esiintynyt La Scalan Mozartin Idomeneosta tehdyssä DVD-taltiointissa.

## MICHELLE BREEDT

Mezzosopraano Michelle Breedt aloitti uransa Kölnin oopperastudiossa ja siirtyi myöhemmin Braunschweigin valtionteatteriin. Vuonna 2000 hän debytoi Bayreuthin oopperafestivaalilla Wagnerin Nürnbergin Mestarilaulajien Magdalenena. Debyyttinsä jälkeen Breedt on vierailut Bayreuthissa lähes vuosittain ja esiintynyt mm. Niebelungen sormuksessa, Tristan ja Isoldessa sekä Tannhäuserissa.

Michelle Breedt esiintyy säännöllisesti myös Wienin valtionoopperassa ja Zürichin oopperassa. Lisäksi hän laulaa usein orkesterien solistina mm. Mariss Jansonsin, Sir Simon Rattlen ja Franz Welser-Möstin johdolla. Resitaalikonsertteja Breedt on pitänyt mm. Lontoon Wigmore Hall'ssa, New Yorkin Carnegie Hall'ssa ja Berliinin Filharmoniaassa.

Michelle Breedtin oopperarooleja Wagnerin lisäksi ovat mm. monet Mozartin oopperoiden mezzosopraanoroolit sekä Bizet'n Carmen ja Massenet'n Wertherin Charlotte. Hänen viimeisimpiä levytyksiään on Schubertin liedejä sisältävä taltiointi.

## TUOMAS KATAJALA

Monipuolinen tenori Tuomas Katajala on kotonaan niin oopperan, oratorion, konserttien kuin liedinkin parissa. Hän on opiskellut Sibelius-Akatemiassa sekä täydentänyt opintojaan mm. Udo Reinemannin mestarikursseilla.

Katajala teki menestyksekkään debyyttinsä Glyndebournen oopperafestivaalilla Donizettin Don Pasqualessa 2015. Kuluvan vuoden lokakuussa debyytit Iso-Britanniassa jatkuvat, kun hän esiintyy Covent Gardenin Mozartin Taikahuilu -produktiossa Taminon roolissa.

Muita Katajalan merkittäviä esiintymisiä lähimenneisyydessä ja -tulevaisuudessa ovat mm. Rossinin Sevillan parturin kreivi Almaviva Berliinin koomisessa oopperassa ja Mozartin Don Giovannin Don Ottavio Savonlinnan Oopperajuhlilla. Lisäksi Katajala on laulanut Mahlerin Das Lied von der Erdea Tokiossa ja Bergin Wozzeckin konserttiversioiden Helsingin juhlaviikoilla. Suomen Kansallisoopperan solistikuntaan Katajala kuului 2009–2014.

Tuomas Katajala on palkittu Martti Talvela -stipendillä, Karita Mattila -palkinnolla ja Sibelius-Syntymäkotimitalilla. Lisäksi hän on voittanut kansainvälisen Musica Sacra -kilpailun Roomassa ja toisen palkinnon Gösta Windbergh -kilpailussa Tukholmassa.

## NATHAN BERG

Kanadalainen bassobaritoni Nathan Berg on tunnettu laajasta repertuaaristaan, joka sisältää niin barokkia, lyyrisiä rooleja kuin uutta musiikkiakin. Hän esiintyy säännöllisesti huippukapellimestarien, kuten Esa-Pekka Salosen, Michael Tilson Thomasin ja Sir Roger Norringtonin johdolla.

Berg opiskeli laulua Kanadassa, Yhdysvalloissa, Pariisissa ja Lontoon maineikkaassa Guildhall School of Music -oppilaitoksessa.

Nathan Bergin oopperaroleja ovat mm. Mozartin Don Giovannin ja Figaron häiden nimiroolit, Wozzeckin tohtori ja Lentävän hollantilaisen nimirooli. Lisäksi hän laulaa paljon huippuorkesterien solistina niin Händelin Messiasta, Haydnin Luomista, Dvořákin Stabat Materia ja Bachin Matteuspassiota. Berg pitää säännöllisesti myös liedkonsertteja ja on esiintynyt mm. Lontoon Wigmore Hall'ssa ja New Yorkin Lincoln Centerissä.

Berg on levyttänyt mm. Mozartin Requiemin ja Othmar Schoeckin liedejä sekä ollut mukana Rossinin Tuhkimon ja Lullyn Armiden DVD-taltioinneissa.

# SAVONLINNAN OOPPERAJUHLA- KUORO

Savonlinnan Oopperajuhlakuoron laulajat kiinnitetään vuodeksi kerrallaan. Kuorossa laulaa tällä hetkellä 80 laulajaa, tarkka kokoonpano vaihtelee festivaalilla vuosittain esitettävien oopperoiden mukaan.

Kuorolaiset ovat nykyisin pääosin ammattikoulutuksessa olevia laulunopiskelijoita eri musiikkioppilaitoksista Suomesta ja myös ulkomailta. Oopperajuhlakuoro on monille nuorille laulajille erinomainen ponnahduslauta edetä laulajanurallaan. Kuoronjohtajana toimii professori Matti Hyökki.

## RADION SINFONIAORKESTERI

Radion sinfoniaorkesteri (RSO) on Yleisradion orkesteri, jonka tehtävänä on tuottaa ja edistää suomalaista musiikkikulttuuria. Orkesterin ylikapellimestarina on vuodesta 2013 toiminut Hannu Lintu. Häntä ennen RSO:n ylikapellimestareita ovat olleet Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo.

Kaudella 2017–2018 RSO juhlii 90-vuotissyntymäpäiväänsä – 10-jäseninen Radio-orkesteri esiintyi ensimmäisen kerran 1.9.1927 Aleksanterinkatu 46:n studiossa, Helsingissä. Muutama vuosi myöhemmin aloitettiin myös julkinen konserttitoiminta ja sinfoniaorkesterin mitat RSO saavutti Paavo Berglundin ylikapellimestarikaudella 1960-luvulla. Nyt orkesteri nauttii suosiota niin konserttikävijöiden määrän kuin menestyneiden levytysten ja kiertueidenkin suhteen. Täyttöaste Musiikkitalon konserteissa oli vuonna 2016 95 % ja verkossa sekä television

äärellä konsertteja seurasi yli 1,4 miljoonaa katsojaa. Radiolähetyksien kuullijoita oli n. 100 000 lähetystä kohti.

Suurten klassis-romanttisten mestariteosten ohella RSO:n ohjelmisto sisältää runsaasti nykymusiikkia ja orkesteri kantaesittää vuosittain useita Yleisradion tilausteoksia. RSO:n tehtäviin kuuluu myös koko suomalaisen orkesterimusiikin taltioiminen kantanauhoille Yleisradion arkistoon. Kaudella 2017–2018 orkesteri kantaesittää kuusi Yleisradion tilaamaa teosta. Lisäksi ohjelmassa on kolmen oopperan konserttiesitykset, ensimmäinen oma RSO-festivaali ja keskeisiä viulukonserttoja 1900-luvulta.

RSO on levyttänyt mm. Mahlerin, Ligetin, Eötvösin, Sibeliuksen, Haikolan, Lindbergin, Saariahon, Sallisen, Kaipaisen ja Kokkosen teoksia sekä Launiken Aslak Hetta -oopperan ensilevytyksen. Orkesterin levytyksiä on palkittu mm. BBC Music Magazine -, Académie Charles Cros'n

ja MIDEM Classical Award -palkinnoilla. Sibeliuksen Lemminkäisen ja Pohjolan tyttären levytys oli Gramophone-lehden Critic's Choice joulukuussa 2015. Lisäksi levytys toi RSO:lle ja Hannu Linnulle kotimaisen Emma-palkinnon Vuoden klassinen albumi 2015 -kategoriassa. Kaudella 2017–2018 julkaistavat levyt sisältävät teoksia Sibeliukselta, Prokofjeviltä, Lindbergiltä ja Bartókilta. RSO esiintyy myös Ylen tuottamassa dokumentissa, joka esittelee säveltäimme varhaisia modernisteja.

RSO konsertoi säännöllisesti ympäri maailmaa. Kaudella 2017–2018 orkesteri tekee Hannu Linnun johdolla Euroopan kiertueen mm. Berliiniin, Kölniin ja Madridiin. RSO:n kotikanava on Yle Radio 1, joka lähettää orkesterin kaikki konsertit yleensä suorina lähetyksinä niin Suomesta kuin ulkomailtakin. Yle Areenassa ([yle.fi/areena](http://yle.fi/areena)) voi konsertteja kuunnella sekä katsella korkealaatuisen livekuvan kautta. Yle Teemalla nähdään sunnuntaisin RSO:n konserttitaltointeja, jotka uusitaan myös Yle TV 1:ssä.